

Mga Reperensia Para sa *Pagkabuhi kag Pagministeryo* *nga Workbook Para sa Miting*

HULYO 5-11

MGA BAHANDI SA PULONG

SANG DIOS | DEUTERONOMIO 11-12

“Ang Paagi sang Pagsimba nga Nahamut-an ni Jehova”

it-2-E 1007 ¶4

Kalag

Bug-os Kalag nga Pag-alagad. Subong sang ginpakita na, ang “kalag” nagapatuhoy mismo sa bug-os nga pagkatawo. Pero may pila ka teksto nga nagalaygay sa aton nga pangitaon, higugmaon, kag alagaron ang Dios sing ‘bug-os naton nga tagipusuon *kag* bug-os naton nga kalag’ (Deu 4:29; 11:13, 18), samtang ang Deuteronomio 6:5 nagasiling nga: “Higugmaa si Jehova nga inyo Dios sa bug-os ninyo nga tagipusuon kag sa bug-os ninyo nga kalag kag sa bug-os ninyo nga kusog.” Nagsiling si Jesus nga kinahanglan sang isa nga mag-alagad sing bug-os niya nga kalag kag kusog, kag dugang pa, sing “bug-os mo nga hunahuna.” (Mar 12:30; Lu 10:27) Kon amo, ngaa ginasambit pa ini nga mga butang upod sa kalag kon nagapatuhoy naman ini tanan mismo sa kalag? Sa pag-ilustrar sang posible nga kahulugan sini: Mahimo nga ibaligya sang isa ang iya kaugalingon (ang iya kalag) sa pagkaulipon sa iban, amo nga nangin ginapanag-iyahan sia sang iya agalon. Pero mahimo nga indi niya maalagad ang iya agalon sing bug-os tagipusuon, upod ang bug-os nga determinasyon kag handum nga pahamut-an sia, kag mahimo nga indi niya paggamiton ang iya bug-os nga kusog ukon ang iya bug-os nga ikasarang sa panghunahuna para unahon ang interesang sang iya agalon. (Ipaanggid ang Efe 6:5; Col 3:22.) Gani maathag nga ginsambit ining iban

pa nga mga aspekto para talupangdon naton kag dumdumon ini sa aton pag-alagad sa Dios, nga nagapanag-iya sa aton, kag sa aton pag-alagad sa iya Anak, nga naggawad sa aton paagi sa iya kabuhi. Nadalahig sa “bug-os kalag” nga pag-alagad sa Dios ang bug-os nga pagkatawo, wala sing bahin, hilikuton, ikasarang, ukon handum sang lawas nga ginabalewala. —Ipaanggid ang Mat 5:28-30; Lu 21:34-36; Efe 6:6-9; Fil 3:19; Col 3:23, 24.

it-1-E 84 ¶3

Halaran

Ginsugo ang mga Israelinhon nga gub-on ang tanan nga pagano nga halaran kag dugmukon ang sagrado nga mga haligi kag mga poste nga kinaandan nga ginatukod sa tupad sini. (Ex 34:13; Deu 7:5, 6; 12:1-3) Indi gid nila ini pagsundon ukon sunugon ang ila mga anak bilang halad pareho sa ginahimo sang mga Canaanhon. (Deu 12:30, 31; 16:21) Sa baylo nga maghimo sing madamo nga halaran, dapat maghimo sang *isa* lang ka halaran ang mga Israelinhon para sa pagsimba sa lamang matuod nga Dios, kag ibutang ini sa lugar nga pilion ni Jehova. (Deu 12:2-6, 13, 14, 27; ipaanggid ini sa Babilonia, diin may 180 ka halaran para lang gid sa diosa nga si Ishtar.) Sang primero ginsugo sila nga maghimo sing halaran nga human sa mga bato nga wala mabasbasan pagtabok nila sa Suba Jordan (Deu 27:4-8), kag ginhimo ini ni Josue sa Bukid Ebal. (Jos 8:30-32) Pagkatapos gintunga ang nadaug nga kadutaan, ang mga tribo nanday Ruben kag Gad kag ang tunga sang tribo ni Manases naghimo sing daku nga halaran sa tupad sang Jordan, nga nagtuga sing temporaryo nga kagamo sa tunga sang iban pa nga mga tribo asta nga napamatud-an nila nga ang halaran indi tanda

sing apostasya kundi isa lamang ka handuman sang ila katutom kay Jehova bilang ang matuod nga Dios.—Jos 22:10-34.

Espirituwal nga mga Hiyas

it-1-E 925-926

Gerizim, Bukid

Suno sa instruksion nga ginhatag ni Moises, nagtipon ang mga tribo sang Israel sa Bukid Gerizim kag Ebal sa pagpanguna ni Josue wala madugay pagkatapos nila madaug ang Ai. Didto nabatian sang katawhan ang pagbasa sang mga pagpakamaayo nga ila batunon kon tumanon nila si Jehova kag ang mga pagpakamalaut nga ila matigayon kon indi sila magtuman sa iya. Ang mga tribo nanday Simeon, Levi, Juda, Isacar, Jose, kag Benjamin ang nagtindog sa atubang sang Bukid Gerizim. Ang mga Levinhon kag ang kaban sang katipan yara sa nalupyakan, kag ang anom pa ka tribo nagtindog sa atubang sang Bukid Ebal. (Deu 11:29, 30; 27:11-13; Jos 8:28-35) Ginapakita nga ang mga tribo nga nagtindog sa atubang sang Bukid Gerizim ang nagsabat sa mga pagpakamaayo nga ginbasa sa ila direksion, samtang ang iban nga mga tribo nagsabat sa mga pagpakamalaut nga ginbasa sa direksion sang Bukid Ebal. Bisan pa ginasiling nga ang mga pagpakamaayo ginbasa sa direksion sang Bukid Gerizim kay mas matahom kag mas matambok ini sangsa mabato kag halos nakalbo na nga Bukid Ebal, wala sing may ginahatag nga impormasyon ang Biblia parte diri. Ginbasa sing mabaskog ang Kasuguan “sa atubangan sang bug-os nga katilingban sang Israel, lakip ang mga babayi, ang mga kabataan, kag ang dumuluong nga mga pumuluyo nga nagaistar upod sa ila.” (Jos 8:35) Mabatian sining daku nga kadam-an ang mga pulong sa atubang sang bisan diin man sini nga bukid. Mahimo nga bangod man ini sa plastada sang duog diin mahapos mabatian ang nagahambal.—Tan-awa ang EBAL, BUKID.

HULYO 12-18

MGA BAHANDI SA PULONG

SANG DIOS | DEUTERONOMIO 13-15

“Kon Paano Ginpakita sang Kasuguan nga Nagaulikid si Jehova sa mga Imol”

it-2-E 1110 ¶3

Ikanapulo

Mahimo nga may ara pa sing dugang nga ikanapulo, ang ikaduha nga ikanapulo, nga ginatigana kada tuig para sa iban nga mga katu-yuan magluwas sa pagsakdag sang Levinhon nga pagkasaserdote, bisan pa nga nagapakigbahin man sa sini ang mga Levinhon. Kinaan-dan na nga ginagamit kag ginapanginpuslan ang daku nga bahin sini sang Israelinhon nga pamilya kon nagatipon sila sa mga kapiestahan sang pungsod. Pero kon tuman kalayo ang lakbayon para dalhon ang ikanapulo pakadto sa Jerusalem, mahimo nga bayluhan na lang ini sing kuarta para ibakal sang mga kinahangla-non sang pamilya didto sa Jerusalem kag sa ila pagsinadya sa balaan nga pagtilipon didto. (Deu 12:4-7, 11, 17, 18; 14:22-27) Dayon, sa katapusan sang kada ikatlo kag kada ikan-om nga tuig sang pito ka tuig nga inugpahuway, sa baylo nga gastuhon ang ikanapulo sa mga pagtilipon sang pungsod, ginatigana ini para sa mga Levinhon, mga dumuluong nga pumuluyo, mga balo nga babayi, kag ilo nga mga bata nga lalaki sa ila lugar.—Deu 14:28, 29; 26:12.

it-2-E 833

Tuig nga Inugpahuway

Ang tuig nga Inugpahuway gintawag nga “ang tuig sang paghilway [*hash-shemit-tah*].” (Deu 15:9; 31:10) Sa sina nga tuig, bug-os nga makapahuway ang duta, ukon mahilway, kay indi ini pag-umahon. (Ex 23:11) May ara man sing kapahuwayan, ukon kahilwayan sa mga utang. Ginatawag ini nga “pagpadungog kay Jehova.” Bisan lain ang pagtamod sang iban sa sini, may mga komentariya nga nagapati nga ang mga utang indi gid bug-os nga ginakanselar, sa bay-

lo indi dapat piliton sang nagpautang ang iya masigka-Hebreo para bayaran ang iya utang, kay wala sing kinitaan ang mangunguma sa sina nga tuig; pero mahimo piliton sang nagpautang ang dumuluong para magbayad. (Deu 15:1-3) Ang pila ka mga rabbi nagapati nga ang mga gin-utang nga kuarta para sa pagbulig sa isa ka pigado nga utod ginakanse-lar, pero lain naman nga kategoriya ang mga utang may kaangtanan sa pagnegosyo. Nag-siling sila nga, sa unang siglo C. E., ginsug-dan ni Hillel ang isa ka pamaagi kon sa diin ang nagpautang mahimo magkadto sa korte para mangabay nga indi pagkanselahon ang iya ginpautang paagi sa paghimo sang isa ka deklarasyon.—*The Pentateuch and Haftorahs*, gin-edit ni J. Hertz, London, 1972, pp. 811, 812.

it-2-E 978 ¶6

Ulipon

Mga kasuguan sa tunga sang ulipon kag agalon. Sa mga Israelinhon, lain ang kahimtangan sang ulipon nga Hebreo sangsa ulipon nga dumuluong nga pumuluyo ukon pangayaw. Ang indi Hebreo nga ulipon nagapabilin nga ginapanag-iyahan sang iya agalon kag mahimo sia ihatag sang amay sa iya anak (Le 25:44-46), pero ang ulipon nga Hebreo pagahilwayon sa ikapito nga tuig sang iya pagkaulipon ukon sa Tuig sang Kahilwayan, depende kon diin sini ang mauna. Sa tion sang iya pagkaulipon, kabigon ang ulipon nga Hebreo bilang sinuhulan nga trabahador. (Ex 21:2; Le 25:10; Deu 15:12) Ang Hebreo nga nagbaligya sang iya kaugalingon sa pagkaulipon sa isa ka dumuluong nga pumuluyo, sa katapo sang pamilya sang dumuluong nga pumuluyo, ukon sa isa ka pangayaw mahimo gawaron sa bisan ano nga tion. Mahimo niya nga gawaron ang iya kaugalingon ukon sang bisan sin-o nga may kinamatarong sa paggawad sa iya. Ang bili sang paggawad nabase kon pila pa ka tuig ang nabilin tubtob sa Tuig sang Kahilwayan ukon sang ikapito nga tuig sang pagkaulipon. (Le 25:47-52; Deu

15:12) Kon hilwayon na ang isa ka ulipon nga Hebreo, dapat sia hatagan sing regalo sang iya agalon para buligan sia nga makapangabuhi sing maayo bilang hilway na nga tawo. (Deu 15:13-15) Kon ang isa ka ulipon nag-abot nga may asawa, maupod ang iya asawa kon maghalin sia. Pero, kon ang iya agalon ang naghatag sa iya sing asawa (maathag nga isa ka dumuluong nga babayi nga wala sing kinamatarong nga mahilway sa ikapito nga tuig sang pagkaulipon), sia kag ang iya kabataan magapabilin nga ginapanag-iyahan sang agalon. Sa sina nga tion, ang Hebreo nga ulipon mahimo magdesisyon nga magpabilin sa iya agalon. Tuhugan sang iya agalon ang iya dulunggan para ipakita nga magapabilin sia sa iya pagkaulipon tubtob san-o.—Ex 21:2-6; Deu 15:16, 17.

Espirituwal nga mga Hiyas

w06 4/1 31

Mga Pamangkot Gikan sa mga Bumalasa

Ano ang matun-an naton gikan sa pagdumili nga masapwan sa Exodo 23:19: “Indi mo paglutoon ang tinday nga kanding sa gatas sang iya inang”?

Ini nga sugo sang Mosaikong Kasuguan, nga mabasa sing tatlo ka beses sa Biblia, makabulig sa aton nga mahangpan ang pagtamod ni Jehova tuhoy sa kon ano ang nagakaigo, kag mahantop ang iya kaawa kag ang iya kaluoy. Ginapadaku man sini ang pagkangil-ad ni Jehova sa butig nga pagsimba.—Exodo 34:26; Deuteronomio 14:21.

Ang pagluto sang tinday nga kanding ukon iban pa nga sapat sa gatas sang iya inang supak gid sa kahimusan ni Jehova tuhoy sa kinaugali. Gin-aman sang Dios ang gatas sang inang para titon sang tinday agod makabulig sa iya pagdaku. Ang pagluto sang tinday sa gatas mismo sang iya iloy, siling sang isa ka iskolar, nagapakita sang “pagtamay sa kaangtanan nga gintukod kag ginpakabalaan sang Dios sa tunga sang inang kag sang tinday.”

Dugang pa, ang iban nagasiling nga ang pagluto sang tinday sa gatas sang iya inang mahimo nga isa ka pagano nga ritwal agod mag-ulan. Kon amo gid man sini, ang pagdumili magamlig sa mga Israelinhon gikan sa walay kaluoy kag mapintas nga relihioso nga ritwal sang mga pungsod sa palibot nila. Espesipiko nga gindumili sang Mosaikong Kasuguan sa mga Israelinhon ang paglakat sa mga palatukuran sadtong mga pungsod.—Levitico 20:23.

Sa hingapusan, makita naton ang mapinalanggaon nga kaawa ni Jehova sa sining espesipiko nga kasuguan. Sa pagkamatuod, ang Kasuguan nagaunod sing pila ka kaanggid nga mga mando batok sa kapintas sa mga sapat kag nagaamlig sa paghimo sing mga butang batok sa kinaugali. Halimbawa, ang Kasuguan nagalakip sang mga mando nga nagadumili sang paghalad sa sapat kon wala pa ini magpito ka adlaw upod sa iya iloy, pag-ihaw sa sapat kag sa iya tinday sa isa ka adlaw, kag ang pagkuha sa iloy kag sa iya mga itlog ukon buto sa pugad.—Levitico 22:27, 28; Deuteronomio 22:6, 7.

Maathag nga ang Kasuguan indi lamang isa ka masibod nga mga mando kag mga pagdumili. Ang isa sang mga benepisyo sang Kasuguan amo nga nagabulig ini sa aton nga mas mahangpan ang moral nga mga prinsipio nga nagapabanaag sang dalayawon nga mga kinaiya ni Jehova.—Salmo 19:7-11.

HULYO 19-25

MGA BAHANDI SA PULONG SANG DIOS | DEUTERONOMIO 16-18

“Mga Prinsipio Para sa Makatarunganon nga Paghukom”

it-1-E 343 ¶5

Pagkabulag

Ang sayop nga pagpadapat sang hustisya bangod sa korapsion nagalaragway sang pagka-

bulag, kag madamo sing laygay sa Kasuguan batok sa paghamham, paghatag sing regalo, ukon pagpasulabi kay mahimo mabulag sa sini ang isa ka hukom kag makaupang sa pagpadapat sing wala’y pinasulabi nga paghukom. “Ang hamham nagabulag sa mga tawo nga makakita sing maathag.” (Ex 23:8) “Ginabulag sang hamham ang mga mata sang mga maalam.” (Deu 16:19) Ang hukom nga matarong kag may paghangop mahimo gihapon maapektuhan sang ginahatag nga regalo sang mga nadalahig sa kaso, nahibal-an man niya ini ukon wala. Ginabinagbinag gid sing maayo sang kasuguan sang Dios ang makabulag nga epekto indi lamang sang ginahatag nga regalo kundi pati man sang balatyagon, gani nagsiling ini nga: “Indi ninyo pagpasulabihon ang imol nga tawo, kag indi ninyo pagpaboran ang manggaranon nga tawo.” (Le 19:15) Gani dala man ini sing balatyagon ukon para mangin bantog, indi dapat magdesisyon ang isa ka hukom batok sa manggaranon bangod lang kay manggaranon sila.—Ex 23:2, 3.

it-2-E 511 ¶7

Numero

Dos. Kon parte sa legalidad ang ginahambalan masami nga makita ang numero dos. Mas nagabakod ang testimonya kon pareho ang ginasaysay sang duha ka saksi. Kinahanglan sang duha ukon tatlo ka saksi para mapamatud-an ang isa ka testimonya sa atubang sang mga hukom. Ginasunod man ini nga prinsipio sa Cristianong kongregasyon. (Deu 17:6; 19:15; Mat 18:16; 2Co 13:1; 1Ti 5:19; Heb 10:28) Gin-sunod man sang Dios ini nga prinsipio sang ginpresentar niya ang iya Anak sa mga tawo bilang Manluluwas sang katawhan. Nagsiling si Jesus: “Nasulat man sa inyo Kasuguan: ‘Ang panaksi sang duha ka tawo matuod.’ Nagapanaksi ako tuhoy sa akon kaugalingon, kag ang Amay nga nagpadala sa akon nagapanaksi man tuhoy sa akon.”—Ju 8:17, 18.

Saserdote

Ang mga saserdote ang may panguna nga pribilehiyo para magpaathag sang kasuguan sang Dios, kag may daku sila nga responsibilidad bahin sa kasuguan sang Israel. Ginabuligan nila ang mga hukom sa mga ciudad nga gintugyan sa ila, kag nagabulig man sila sa mga hukom sa mabudlay nga mga kaso nga indi madesisyunan sang lokal nga mga hukmanan. (Deu 17:8, 9) Sa mga wala masolbar nga kaso sa pagpatay, dapat ara man sila upod sa mga gulang sang ciudad para masiguro nga ginusunod ang husto nga pamaagi kag madula sa ciudad ang kasal-anan sa dugo. (Deu 21:1, 2, 5) Kon akusahan sang isa ka nagapangimon nga bana ang iya asawa nga sekreto nga nagapanghilahi, kinahanglan dalhon ang babayi sa santuaryo, sa diin ginahimo sang saserdote ang ginapatuman nga seremonya para pangabayon ang makatarunganon nga paghukom ni Jehova kon bala nakasala ang babayi ukon wala. (Nu 5:11-31) Sa tanan nga tion, dapat tahuron ang paghukom nga nadesisyunan sang mga saserdote ukon sang gintangdo nga mga hukom. Ang hungod nga wala nagatahod ukon nagatuman sa sini pagapatyon.—Nu 15:30; Deu 17:10-13.

Espirituwal nga mga Hiyas**it-1-E 787****Pagsikway**

Sa idalom sang Kasuguan, para mapatuman ang silot nga kamatayon, dapat mapamatud-an ini sang indi magkubos sa duha ka saksi. (Deu 19:15) Dapat ini nga mga saksi ang una nga magbato sa nakasala. (Deu 17:7) Ginapakita sini ang ila kakugi sa pagtuman sa kasuguan sang Dios kag ang kaputli sang kongregasyon sang Israel kag malikawan man sini ang pagtestigo sing binutig, indi mahalungon, ukon padasudaso.

HULYO 26–AGOSTO 1**MGA BAHANDI SA PULONG****SANG DIOS | DEUTERONOMIO 19-21****“Ang Kabuhi sang Tawo Hamili Para kay Jehova”****w17.11 14 ¶4****Iluga ang Hustisya kag Kaluoy ni Jehova**

⁴ Mahapos kadtuan ang anom ka ciudad nga dalangpan. Ginsugo ni Jehova ang mga Israelinhon nga dapat may pareho nga kadamuon sini nga mga ciudad sa magtimbang nga bahin sang Suba Jordan. Ngaa? Para madali kag mahapos makakadto sa sini ang isa nga nagapalagyo. (Num. 35:11-14) Ginasigurado nga maayo ang mga dalan pakadto sa mga ciudad nga dalangpan. (Deut. 19:3) Suno sa mga reperensia sang mga Judiyo, may ginbutang nga mga palatandaan sa mga dalan para matultulan sang mga nagapalagyo ini nga mga ciudad. Bangod may mga ciudad nga dalangpan, indi na mapilitan ang indi hungod nga nakapatay sing tawo nga magpalagyo sa iban nga pungsod, diin mahimo sia masulay sa pagsimba sa butig nga mga dios.

w17.11 15 ¶9**Iluga ang Hustisya kag Kaluoy ni Jehova**

⁹ Ang isa ka panguna nga rason kon ngaa may mga ciudad nga dalangpan amo nga para indi makasala sa dugo ang mga Israelinhon. (Deut. 19:10) Ginapabalaran ni Jehova ang kabuhi, kag ginadumtan niya ang “mga kamot nga nagapaagay sing dugo nga wala sing sala.” (Hulu. 6:16, 17) Bangod makatarunganon kag balaan ang Dios, wala niya ginabalewala bisan ang indi hungod nga pagpatay. Matuod, ginapakitaan sing kaluoy ang indi hungod nga nakapatay. Pero dapat niya ipaathag sa mga gulang kon ano ang natabo, kag kon mapamatud-an nga indi hungod ang iya ginhimo, dapat sia mag-istar sa ciudad nga dalangpan asta mapatay ang mataas nga saserdote. Mahimo ini

magkahulugan nga magapabilin sia didto sa bilog niya nga kabuhi. Ginatudlo sini sa tanan nga Israelinhon nga sagrado ang kabuhi sang tawo. Para mapadunggan ang ila Manughatag sing Kabuhi, dapat nila himuon ang bug-os nila nga masarangan nga indi mabutang sa kata-lagman ang kabuhi sang ila isigkatawo.

it-1-E 344

Dugo

Kinamatarong sang tawo nga mangin malipayon sa kabuhi nga ginhatag sang Dios sa iya, kag ang bisan sin-o nga magdingot sini sa iya manabat sa Dios. Ginpakita ini sang nagsiling ang Dios sa manugpatay nga si Cain: “Ang dugo sang imo utod nagasinggit sa akon halin sa duta.” (Ge 4:10) Bisang isa nga nagadumot sa iya utod kag nagahandum nga mapatay sia, ukon ang nagapasipala sa iya ukon nagasaksi sing binutig batok sa iya, amo nga nabutang sa katalagman ang iya kabuhi, ini nga tawo makasala may kaangtanan sa dugo sang iya isigkatawo.—Le 19:16; Deu 19:18-21; 1Ju 3:15.

Espirituwal nga mga Hiyas

it-1-E 518 ¶1

Hukmanan

Sadto, ara sa gawang sang isa ka ciudad ang lokal nga hukmanan. (Deu 16:18; 21:19; 22:15, 24; 25:7; Rut 4:1) Ining “gawang” nagapatuho sa bakante nga lugar sa sulod sang ciudad malapit sa gawang. Diri sa mga gawang ginabasa ang Kasuguan sa atubang sang katilingban sang mga tawo kag diri man ginapahibalo ang mga pagsulundan. (Ne 8:1-3) Bangod madamo nga tawo ang nagagua-sulod sa gawang sa bilog nga adlaw, mahapos diri makakita sing mga saksi para sa mga sibil nga hulusayon, pareho sang mga pagbaligya sang propiedad, kag iban pa. Dugang pa, bangod makita sang publiko ang mga pagbista sa gawang, mahimo nga maimpluwensianan sini ang

mga hukom nga mangin mahalungon kag makatarunganon sa ila pagbista kag sa ila paghimong sing mga desisyon. Maathag nga may ara sing lugar nga gin-aman malapit sa gawang diin komportable sila nga makadumala. (Job 29:7) Nagalabay si Samuel kag ginalibot niya ang Betel, Gilgal, kag Mizpa kag “nagahukom sia sa Israel sa sining tanan nga duog,” subong man sa Rama, kon diin ang iya balay.—1Sa 7:16, 17.

AGOSTO 2-8

MGA BAHANDI SA PULONG

SANG DIOS | DEUTERONOMIO 22-23

“Kon Paano Ginpakita sang Kasuguan ang Nagaulikid si Jehova sa mga Sapat”

it-1-E 375-376

Karga, Lulan

Sadto, masami nga ginagamit ang sapat para magdala sang mga karga, kag ginsilingan ang mga Israelinhon nga kon makita nila nga nalupog ang asno sang isa nga nagadumot sa ila bangod sang karga sini, sa baylo nga pabay-an, dapat nila “kuhaon ang karga sang sapat.” (Ex 23:5) Ang kadamuon sang materyales nga madala sang sapat ginatawag nga karga, pareho sang “makarga [ukon karga] sang duha ka mula.”—2Ha 5:17.

it-1-E 621 ¶1

Deuteronomio

Ginhatagan man sing mahigugmaon nga konsiderasyon ang mga sapat sa libro sang Deuteronomio. Gindumilian ang mga Israelinhon nga kuhaon ang nagaloob nga pispis sa pugad kay mahapos na ini dakpon bangod kinaugali na sa iya nga amligan ang iya mga boto. Pabay-an ini nga makapalagyo, pero puede kuhaon sang mga Israelinhon ang iya mga boto. Gani mahimo pa gihapon makapamoto ang inang nga pispis. (Deu 22:6, 7) Wala gintugutan ang isa ka mangunguma nga parison ang asno kag ang

baka, para indi mabudlayan ang mas maluya nga sapat. (22:10) Indi dapat pagbusalan ang baka samtang nagalinas sang uyas para indi ini mabudlayan bangod sang gutom samtang ara sa atubang sini ang uyas kag nagapangabudlay sia sing lakas para malinas ini.—25:4.

w03 10/15 32 ¶1-2

“Dili Kamo Magpagota sing Sampihakan”

SUBONG sang makita mo diri, ang kamelyo kag ang baka nga nagaarado sing magkaupod ginabudlayan gid. Ang gota nga nagatabid sa ila —nga gintuyo para sa duha ka sapat nga pareho sing kadakuon kag kusog—nagapabudlay gid sa duha ka sapat. Nabalaka sa kaayuhan sang mga sapat nga ginagamit sa pagpangabudlay, ginsugo sang Dios ang mga Israelinhon: “Dili ka mag-arado nga magkaupod ang baka kag ang asno.” (Deuteronomio 22:10) Amo man nga prinsipio ang naaplikar sa baka kag sa kamelyo.

Kinaandan na nga wala ginapabudlayan sing subong sini sang isa ka mangunguma ang iya mga kasapatan. Apang kon wala sia sing duha ka baka, mahimo itabid niya sa gota ang iya bisan ano man nga duha ka sapat. Maathag nga amo sini ang ginhimo sang mangunguma sang ika-19 nga siglo sa ilustrasyon. Bangod magkatuhay ang ila kadakuon kag kabug-aton, ang mas maluya nga sapat kinahanglan maghimakas nga makadungan, kag ang mas makusog nga sapat mas mabug-atan.

Espirituwal nga mga Hiyas

it-1-E 600

Utang, Nagautang

Ang utang nagapatuhoy sa isa ka butang nga ginahulam, isa ka butang nga dapat bayaran ukon iuli. Sa Israel sadto, ang pagpamigado amo ang panguna nga rason kon ngaa nagapangutang ang isa ka tawo. Mabudlay gid para sa isa ka Israelinhon ang may utang kay ang nagautang nangin ulipon sang nagapautang. (Hul 22:7) Gani ang mga katawhan sang Dios ginsu-

go nga mangin maalwan kag indi mangin maiyayahon kon nagapahulam sa pareho man nila nga Israelinhon nga imol, kag wala nagahandum nga mamentaha sa ila kapigaduhon paagi sa pagpasaka sang ila nga ginhulam. (Ex 22:25; Deu 15:7, 8; Sa 37:26; 112:5) Pero mahimo nga pabayaron sing saka ang mga dumuluong. (Deu 23:20) Suno sa Judiyo nga mga komentarista, naaplikar lang ini nga probisyon sa mga utang sa negosyo kag indi sa bahin sang mga pigado. Kinaandan na nga temporaryo lang nga nagatener ang mga dumuluong sa Israel, masami bilang mga negosyante, gani ginapaabot nga magbayad sila sang saka, ilabi na gid kay nagapahulam man sila sa iban nga may saka.

AGOSTO 9-15

MGA BAHANDI SA PULONG

SANG DIOS | DEUTERONOMIO 24-26

“Kon Paano Ginpakita sang Kasuguan nga Nagaulikid si Jehova sa mga Babayi”

it-2-E 1196 ¶4

Babayi

Pareho nga ginapaboran bisan sang mga kasuguan sa militar ang mga babayi kag lalaki paagi sa pagtugot sa bag-o lang makapangasawa nga lalaki nga indi anay mag-alagad sa militar sa sulod sang isa ka tuig. Nagahatag ini sing kahigayunan sa mag-asawa nga makatigayon sing anak, nga mangin daku gid nga paumpaw sa iloy kon maglakat na ang iya bana, ilabi na gid kon mapatay ini sa inaway.—Deu 20:7; 24:5.

it-1-E 963 ¶2

Pagpanaghaw

Maathag gid nga ining maayo nga kahimusan para sa mga imol sa duta nagapadaku sang kaalwan, pag-una sa kinahanglanon sang iban, kag pagsalig sa mga pagpakamaayo ni Jehova, pero wala gid ini nagapalig-on sa isa nga mangin tamaran. Ginapaathag sini ang ginsiling ni David: “Wala pa ako makakita sang matarong

nga ginpabay-an, ukon sang iya mga anak nga nagapangayukayo sing tinapay.” (Sa 37:25) Kon panginpulan nila ini nga kahimusan nga gin-aman sa ila sang Kasuguan, bisan pa ang mga imol, paagi sa ila pagpangabudlay, indi gid magutman, kag indi man sila ukon ang ila kabataan magpakilimos sing tinapay.

w11 3/1 23

Nahibaluan Mo Bala?

Sa Israel sang una, kon mapatay ang bana kag wala sia sing bata nga lalaki, ginapaabot nga pangasaw-on sang iya utod nga lalaki ang iya balo para mapadayon ang iya kaliwat. (Genesis 38:8) Ini nga kahimusan ginlakip sang ulihi sa kasuguan nga ginhatag sang Dios kay Moises kag ginatawag ini nga pagpangasawa sa bayaw. (Deuteronomio 25:5, 6) Ang ginhimo ni Boaz nga mabasa sa tulun-an sang Rut, nagapakita nga puede ini himuon sang iban nga paryente nga lalaki kon wala sing utod nga nabilin.—Rut 1:3, 4; 2:19, 20; 4:1-6.

Ini nga pagpangasawa ginahimo sang panahon ni Jesus, kay ginsambit ini sang mga Saduceo sa Marcos 12:20-22. Suno sa Judiyo nga istor-yador nga si Flavius Josephus, nakabulig ini para indi madula ang ngalan, indi magkadto sa iban ang propiedad sang pamilya, kag indi mapabay-an ang balo. Sang una, indi mapanubli sang asawa ang propiedad sang iya bana. Pero kon makabata sia sa iya bayaw, ila giha-pon ang propiedad sang napatay nga bana.

Espirituwal nga mga Hiyas

it-1-E 640 ¶15

Diborsio

Papeles sa Diborsio. Bisan pa nga sang ulihi gin-abusuhan ang probisyon sang Mosaikong Kasuguan para sa pagdiborsio, wala ini nagapahangop nga mahapos lang para sa isa ka Israelinhon nga lalaki nga diborsiohan ang iya asawa. Para mahimo ini, dapat anay sia maghimo sing pormal nga mga tikang. Kinahanglan niya magsulat sing isa ka dokumento, gani da-

pat ‘maghimo sia sing papeles sa diborsio para sa babayi.’ Dapat ini ‘ihatag sang nagapakig-diborsio nga lalaki sa iya, kag pahalinon niya sia sa iya balay.’ (Deu 24:1) Bisan pa wala naghatag sing dugang nga mga detalye ang Kasulatan sa sini nga proseso, ining legal nga tikang mahimo nga nagalakip sa pagkonsulta sa may awtoridad nga mga lalaki, nga mahimo magtinguha anay nga ipasag-uli ang ila kaangtanan. Ang tion nga ginahinguyang sa paghanda sang papeles kag sa legal nga pagpatuman sang diborsio magahatag sa gusto makigdiborsio nga lalaki sing kahigayunan nga hunahunaon anay sing maayo ang iya desisyon. Dapat may ara gid sing basihan ang pagdiborsio, kag kon gin-sunod sing maayo ang pagsulundan sini, malikawan gid ang padasudaso nga pagpakig-diborsio. Kag dayon, maamligan man ang mga kinamatarong kag intereses sang asawa. Wala ginasambit sang Kasulatan ang kaundan sang “papeles sa diborsio.”

AGOSTO 16-22

MGA BAHANDI SA PULONG

SANG DIOS | DEUTERONOMIO 27-28

“Ining Tanan nga Pagpakamaayo Magaabot sa Inyo sing Bugana”

w10 12/15 19 ¶18

Aguma ang mga Pagpakamaayo Paagi sa Hari nga Ginatuytuyan sang Espiritu sang Dios!

¹⁸ Ang pagpamati nagalakip sa serioso nga pagbinagbinag sang ginasiling sang Pulong sang Dios kag sa espirituwal nga pagkaon nga iya ginaaman. (Mat. 24:45) Nagakahulugan man ini sa pagtuman sa Dios kag sa iya Anak. Si Jesus nagsiling: “Indi ang tagsatagsa nga nagasiling sa akon, ‘Ginuo, Ginuo,’ makasulod sa ginharian sang langit, kundi ang isa nga nagahimo sang kabubut-on sang akon Amay nga yara sa langit.” (Mat. 7:21) Ang pagpamati sa Dios nagakahulugan man sa kinabubut-on nga pagpasakop sa Cristianong kongregasyon

nga gintukod sang Dios, pati na sa gintangdo nga mga gulang ukon “mga dulot nga mga lalaki.”—Efe. 4:8.

w01 9/15 10 ¶2

Ang Pagpakamaayo Bala ni Jehova Magalambot sa Imo?

² Ang Hebreong berbo nga ginbadbad nga ‘pa-dayon nga nagapamati’ sa Deuteronomio 28:2 nagapahangop sing dalayon nga buhat. Ang katawhan ni Jehova indi lamang dapat magpamati sa iya sa pulupanag-on; dapat sila pada-yon nga magpamati sa iya sa bug-os nga kabuhi. Sa sini lamang nga paagi nga magalambot ang mga pagpakamaayo sang Dios sa ila. Ang Hebreong berbo nga ginbadbad nga “magalambot” isa ka tinaga nga ginagamit sa pagpa-ngayam nga masami nga nagakahulugan sing “paglagas” ukon “paglab-ot.”

w10 9/15 8 ¶4

Hanuot nga Pangitaa ang Pagpakamaayo ni Jehova

⁴ Ano dapat ang panimuot sang mga Israelinhon sa ila pagtuman sa Dios? Ginapakita sang Kasuguan sang Dios nga wala sia nahamuot kon ang iya katawhan nagaalagad sa iya nga wala sing “kasadya kag kalipay sa tagiposoon.” (*Basaha ang Deuteronomio 28:45-47.*) Si Jehova wala nahamuot sa indi kinabubut-on nga pagtuman, kay bisan ang mga sapat kag mga demonyo nagahimo sini. (Mar. 1:27; Sant. 3:3) Ang kinabubut-on nga pagtuman sa Dios isa ka ekspresyon sang gugma. Ang isa nalipay sa paghimo sini bangod nagatuo sia nga ang mga sugo ni Jehova indi mabug-at kag “ginapadyaan niya ang mga nagapangita sa iya sing hanuot.”—Heb. 11:6; 1 Ju 5:3.

Espirituwal nga mga Hiyas

it-1-E 360

Muhon

Ginadumilian sang kasuguan ni Jehova ang paghalin sang muhon. (Deu 19:14; tan-awa

man ang Hul 22:28.) Sa pagkamatuod, pakamalauton sadto ang tawo nga nagahalin sing “muhon sang iya isigkatawo.” (Deu 27:17) Bangod ang mga tag-iya sang duta masami nga nagasalig lang sa patubas sang ila mga lote, ang paghalin sang muhon nagakahulugan sing pagdingot sa isa ka tawo sang pila ka bahin sang iya sustento. Ang paghimo sini daw pareho lang sa pagpangawat kag amo gid sini ang pagtamod sadto. (Job 24:2) Pero may mga tawo nga wala sing prinsipio nga naghimo sini nga pag-abuso, kag ang mga prinsipie sang Juda sang tion ni Oseas ginpaanggid sa mga tawo nga nagapanghalin sang muhon.—Os 5:10.

AGOSTO 23-29

MGA BAHANDI SA PULONG

SANG DIOS | DEUTERONOMIO 29-30

“Indi Gid Mabudlay nga Alagaron si Jehova”

w09 11/1 31 ¶2

Ginapapili Kita ni Jehova

Mabudlay bala mahibaluan kag himuon ang ginapangayo sang Dios? Si Moises nagsiling: “Ining sogo nga ginasogo ko sa imo sining adlaw indi tama kabudlay sa imo, ukon malayo.” (Bersikulo 11) Wala nagapangayo si Jehova sang indi naton masarangan. Ang iya mga sugo masarangan naton himuon, rasonable, kag puede matun-an. Indi na kinahanglan nga magkadto pa kita “sa langit” ukon “sa tabok sang dagat” para mahibaluan ang ginapangayo sang Dios sa aton. (Bersikulo 12, 13) Ngaa? Kay matun-an ini mismo sa Biblia.—Miqueas 6:8.

w09 11/1 31 ¶1

Ginapapili Kita ni Jehova

“PIRME ako nahadlok nga basi indi ako makapabilin nga matutom kay Jehova.” Amo sini ang ginsiling sang isa ka Cristianong babayi nga nagabatyag nga indi gid niya malikawan nga makasala bangod sa iya malain nga inagihan

sang bata pa sia. Matuod bala ini? Wala na gid bala kita sing mahimo para malikawan ang pagpakasala? Indi. Ginhatagan kita ni Jehova nga Dios sing kahilwayan sa pagdesisyon para makapili kita kon ano ang himuon naton sa aton kabuhi. Gusto ni Jehova nga pilion naton kon ano ang maayo, kag ang iya Pulong, ang Biblia, makabulig sa aton kon paano ini himuon. Binagbinaga ang ginsiling ni Moises nga mabasa sa Deuteronomio kapitulo 30.

w09 11/1 31 ¶4

Ginapapili Kita ni Jehova

Importante bala kay Jehova kon ano ang aton pilion? Siempre! Nagsiling si Jehova paagi kay Moises: “Pili-a ang kabuhi.” (Bersikulo 19) Pero, paano naton pilion ang kabuhi? Si Moises nagsiling: “Higugmaa ang GINOO nga inyo Dios, tumana sia kag magmatutom kamo sa iya.” (Bersikulo 20, Maayong Balita nga Biblia) Kon ginahigugma naton si Jehova, tumanon naton sia kag mangin matutom sa iya bisan ano man ang matabo. Kon himuon naton ini, ginapili naton ang kabuhi, ang pinakamaayo nga kabuhi karon nga may paglaum nga mabuhi sing walay katapusan sa bag-o nga kalibutan sang Dios. —2 Pedro 3:11-13; 1 Juan 5:3.

Espirituwal nga mga Hiyas

it-1-E 665 ¶3

Dulungan

Paagi sa iya mga alagad, gintawag ni Jehova ining mga batinggilan kag indi matinumanon nga mga Israelinhon nga may ‘mga dulungan nga wala matuli.’ (Jer 6:10, footnote; Bin 7:51, footnote) Daw pareho lang nga nataktan ini nga indi sila makabati kay mga dulungan ini nga wala ginbuksan ni Jehova. Pero ginahatagan niya sang makahangop kag matinumanon nga mga dulungan ang mga nagapangita sa iya kag ginatugutan niya nga mangin bungol sa espirituwal ang mga indi matinumanon sa iya. (Deu 29:4; Ro 11:8) Nagtagna si apostol Pab-

lo sang tion nga ang pila ka nagapangangkon nga mga Cristiano mangin mga apostata sang matuod nga pagtuo, nga indi luyag makabati sang kamatuoran sa Pulong sang Dios pero luyag lang nga mamati sa mga butang nga “nagapakalam” sang ila mga dulungan gani nagapamati sila sa butig nga mga manunudlo. (2Ti 4:3, 4; 1Ti 4:1) Dugang pa, “matingilan” man ang dulungan sang isa kon makabati sia sing makahaladlok nga balita, ilabi na kon parte ini sa kalaglagan.—1Sa 3:11, footnote; 2Ha 21:12, footnote; Jer 19:3, footnote.

AGOSTO 30–SEPTIEMBRE 5

MGA BAHANDI SA PULONG

SANG DIOS | DEUTERONOMIO 31-32

“Magtuon sa mga Paglaragway sa Isa ka Ambahanon”

w20.06 10 ¶8-9

“Bug-usa ang Akon Tagipusuon sa Pagkahadlok sa Imo Ngalan”

* Antes magsulod ang mga Israelinhon sa Ginsaad nga Duta, gintudluan ni Jehova si Moises sang isa ka ambahanon. (Deut. 31:19) Dayon gintudluan ni Moises ang katawhan sang sini nga ambahanon. (**Basaha ang Deuteronomio 32:2, 3.**) Kon pamalandungan naton ang bersikulo 2 kag 3, maathag nga indi gusto ni Jehova nga taguon ang iya ngalan, kag indi niya gusto ang ginahimo sang iban nga indi pagmitlang sini kay para sa ila tuman ini ka balaan. Gusto niya nga mabal-an sang tanan ang iya ngalan. Isa gid ka pribilehiyo para sa mga Israelinhon nga tudluan sila ni Moises parte kay Jehova kag parte sa Iya dalayawon nga ngalan. Ang mga gintudlo sa ila ni Moises nagpabakod gid sang ila pagtuo kag nagpalig-on sa ila, pareho sang hustuhan lang nga ulan para magtubo ang tanom. Ano ang himuon naton para may amo man sini nga epekto ang aton pagtudlo sa iban?

⁹ Kon nagapamalaybalay kita ukon nagabantala sa publiko nga mga lugar, gamiton naton ang aton Biblia para isugid sa mga tawo nga Jehova ang ngalan sang Dios. Puede naton sila hatagan sang matahom nga mga publikasyon, patan-awon sang manami nga mga video, kag ipakita sa ila ang mga unod sang aton website nga nagapadungog kay Jehova. Sa ulubrahan, sa eskwelahan, ukon samtang nagabiyahe kita, mahimo may mga kahigayunan nga maistorya naton sa iban ang parte sa aton Dios kag kon ano ang iya mga kinaiya. Kon sugiran naton ang iban parte sa dalayawon nga pagahimuron ni Jehova para sa aton kag sa duta, ginabuligan naton sila nga mabal-an nga palangga gid kita ni Jehova, kag mahimo bag-o ini nga panudlo sa ila. Paagi sa pagsugid sang mga kamatuoran parte sa aton mahigugmaon nga Amay, nagabulig kita sa pagpakabalaan sa ngalan sang Dios. Ginabuligan naton ang mga tawo nga mahangpan nga gintudluan gali sila sang madamo nga kabutigan parte kay Jehova. Makapaumpaw gid sa mga tawo ang mga ginatudlo naton halin sa Biblia.—Isa. 65:13, 14.

w09 5/1 14 ¶14

Mga Paglaragway sa Biblia

—Mahangpan Mo Bala Ini?

Ginpaanggid man sang Biblia si Jehova sa wala sing kabuhi nga mga butang. Ginalaragway sia subong “Igang sang Israel,” “igang” kag “kuta.” (2 Samuel 23:3; Salmo 18:2; Deuteronomio 32:4) Ano ang magkapareho nga mga punto sa sini? Subong nga solido kag indi mahulag ang daku nga bato ukon igang, si Jehova nga Dios mabakod man nga Tuburan sang kaligunan para sa imo.

w01 10/1 9 ¶17

Iluga si Jehova Kon Nagahanas sang Inyo mga Anak

⁷ Binagbinaga ang gugma nga ginpakita ni Jehova sa pagpakig-angot sa mga Israelinhon.

Naggamit si Moises sing makatalandog nga paanggid agod ilaragway ang gugma ni Jehova para sa bag-o pa lang matukod nga pungsod sang Israel. Aton mabasa: “Subong sang agila nga nagaukay sang iya pugad, nagalupad sa ibabaw sang iya mga boto, nagahumlad sang iya mga pakpak, nagakuha sa ila, nagadala sa ila sa ibabaw sang iya mga kuyos, si Jehova lamang ang nagtuytoy [kay Jacob].” (Deuteronomio 32:9, 11, 12) Agod tudluan ang iya boto sa paglupad, ‘ginaukay [sang iloy nga agila] ang iya pugad,’ ginakapaykay ang iya mga pakpak agod piliton ang iya mga boto sa paglupad. Kon ang boto maglupad sa ulihi gikan sa pugad, nga masami nahamtang sa isa ka mataas nga pil-as, “nagalupadlupad” ang iloy nga agila sa ibabaw sang iya mga boto. Kon ang boto daw mahulog sa duta, nagasurip ang iloy nga agila sa idalom sini, agod dalhon ini “sa ibabaw sang iya mga kuyos.” Sing mahigugmaon, gin-atipan ni Jehova ang bag-o mabun-ag nga pungsod sang Israel sa sining kaanggid nga paagi. Ginhatagan niya ang katawhan sing Mosaiko nga Kasuguan. (Salmo 78:5-7) Nian, ginbantayan niya sing maayo ang pungsod, nga handa sa pagtabang sa iya katawhan kon may problema sila.

Espirituwal nga mga Hiyas

w04 9/15 27 ¶11

Talalupangdon nga mga Punto Gikan sa Tulun-an nga Deuteronomio

31:12. Ang mga kabataan dapat maglingkod upod sa mga hamtong sa mga miting sang kongregasyon kag manikasog nga magpamati kag magtuon.